

RESSENYES

Julio Aróstegui, *Por qué el 18 de julio... Y después, Barcelona*, Flor del Viento, 2006, 607 pàgines.

Amb ocasió del 70è aniversari de la guerra civil espanyola, l'editorial barcelonina Flor del Viento ha editat una col·lecció de deu llibres centrats en diversos aspectes de la guerra civil espanyola. La sèrie, entre d'altres qüestions, aborda la història militar del conflicte, l'actuació de les Brigades Internacionals, el problema de la propietat de la terra, l'edició d'un recull d'escrits de Miguel Hernández, una crònica del biògraf de Durruti Abel Paz i el paper de les dones en la guerra.

Un dels títols de la col·lecció és obra del catedràtic d'història contemporània de la Universitat Complutense de Madrid Julio Aróstegui. En aquest treball, l'historiador, amb una llarga experiència en l'estudi de la guerra, es pregunta pel context previ que va conduir a la rebel·lió militar, per centrar-se posteriorment en l'anàlisi de la dimensió social i política de la guerra que va esclatar un cop la insurrecció fracassà parcialment. En la introducció, Aróstegui demana al lector que s'atansi al llibre com si no sabés res d'aquesta guerra, per poder-se plantejar millor les dues qüestions centrals a respondre: per què i quins costos va tenir. Ambdues necessitaran respostes complexes.

El govern del Front Popular sorgit de les eleccions del mes de febrer de 1936, es va trobar amb un panorama polític en el qual els enemics de la democràcia republicana a dreta i esquerra es mostraven molt actius. Hi havia conspiradors que desitjaven la caiguda del règim i d'altres que mostraven la seva disconformitat amb l'evolució que seguia la República, el que li ocasionaria moltes dificultats en el seu funcionament normal. Els projectes polítics d'uns i altres eren, evidentment molt variats, el que afegia complexitat al panorama espanyol. I encara cal incorporar un altre ingredient, els militars que també pretenien exercir directament la seva influència en l'escenari polític.

La coalició contrarevolucionària sentia que els seus interessos estaven amenaçats pel projecte republicà, pel que optaren —en el context de la crisi política, institucional, econòmica i d'hegemonia social que vivien molts països de l'Europa dels anys trenta— per implicar-se en un cop d'estat, protagonitzat fonamentalment per l'exèrcit. A partir d'aquí, Aróstegui analitza la preparació i l'extensió de la conspiració i la sublevació; els sectors socials i polítics que les recolzaren i l'evolució política de la zona controlada pels rebels, on es posarien les bases d'un règim franquista que acabaria triomfant per perpetuar-se durant quaranta anys.

En front, el govern republicà no va tenir la capacitat d'aturar la conspiració i es va veure abocat a defensar la legalitat en el camp de batalla.

RESSENYES

Amb la particularitat, però, que en la zona que teòricament quedava sota el seu control existien diversos projectes polítics i socials que aspiraven a introduir o consolidar els seus models de societat alhora que es combatia. Un d'aquests projectes es canalitzà a través de la revolució social que va recórrer bona part de la rereguarda republicana. Aquesta revolució espanyola, a diferència d'altres processos europeus, presentaria la novetat que va ser provocada pel cop contrarevolucionari.

Aróstegui, a més, té la voluntat de deixar ben clar que la guerra no fou la conseqüència necessària del fracassat projecte reformista de la República, com tantes veus estan intentant difondre amb no poc èxit mediàtic. La guerra s'inicià quan l'exèrcit, amb importants suports de diversos sectors de la societat espanyola, atacà l'ordenament constitucional i quan només aconseguí imposar-se en una part del territori.

Amb aquest punt de partida, l'autor explica pas a pas l'evolució política que seguiren ambdós bàndols, exposa un recorregut bàsic pels fronts de combat, sense oblidar les necessàries referències a les implicacions internacionals del conflicte, tan decisives en el desenvolupament de la guerra.

Una guerra que acabaria comportant la destrucció de la República —col·lapsada també en la seva pròpia rereguarda— i la derrota del seu projecte democràtic i reformista.

Joan Sagués San José